

ISSN 2091-5187

СЕРВИС

№2

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ЖУРНАЛ

2025

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЖУРНАЛ 2025 йил, 2-сони

Муассис: Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 2008 йил 31 декабрда
0561-рақам билан рўйхатга олинган.

ЎзР ОАК Риёсатининг 19.03.2017 й., 239/5-сонли қарори билан эътироф этилган

**Тахририят ижодий
жамоаси:**

Бош муҳаррир:

и.ф.д., проф. М.Э.Пўлатов

Бош муҳаррир

ўринбосари:

и.ф.н., проф. Д.Х.Асланова

Масъул котиб:

и.ф.д., проф. М.Қ.Пардаев

Муҳаррирлар:

и.ф.д., доцент Ф.А.Сафаров

PhD, доцент И.М.Пардаева

PhD, И.Ш.Эрназарова

Техник муҳаррир:

и.ф.н., проф. А.Н.Холиқулов

Корректор:

PhD, доц. С.А.Бабаназарова

Саҳифаловчи:

PhD Х.Н.Очилова

1 йилда 4 маротаба
чоп этилади.

**Ўзбекистон худудида
тарқатилади.**

Тахририят манзили:

140100, Самарқанд шаҳар,
Амир Темур кўчаси, 9-уй,

тел.: +998(66)233-28-38,
+998(97)913-74-40

факс: +998(366)231-12-53
эл.почта:

samisiservis@mail.ru

Тахририят кенгаши раиси:

М.Э.Пўлатов – Самарқанд иқтисодиёт ва сервис
институти ректори, и.ф.д., профессор

Тахририят кенгаши раиси ўринбосари:

Д.Х.Асланова – СамИСИ илмий ишлар ва
инновациялар бўйича проректори, и.ф.н., профессор

Тахрир кенгаши аъзолари:

Б.А.Бегалов – Ўзбекистон Республикаси Президенти
ҳузуридаги Статистика агентлиги директори, и.ф.д.,
профессор

М.Қ.Пардаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.К.Ғоибназаров – и.ф.д., профессор.

М.М.Мухаммедов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Д.Р.Зайналов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

О.М.Муртазаев – ТДИУ СФ директори, и.ф.д., проф.

М.Р.Болтабаев – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Р.Х.Эргашев – ҚарМИИ профессори, и.ф.д.

И.С.Тўхлиев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

К.Б.Уразов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Қ.Ж.Мирзаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.И.Исроилов – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Г.М.Шодиева – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.Абдукаримов – СамИСИ профессори, и.ф.н.

Р.Қобилов – Самарқанд вилояти ҳокими ўринбосари

С.Н.Тошназаров – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Р.Н.Нормахматов – СамИСИ профессори, т.ф.д.

А.Бектемиров – СамИСИ профессори, и.ф.д.

О.М.Пардаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

М.Т.Алимова – СамИСИ профессори, и.ф.д.

З.Дж. Адилова – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Ш.О.Қувондиқов – СамИСИ профессори в.б., иқтисод
фанлари доктори

Л.Н.Халикова – СамИСИ профессори, DSc

Ф.А.Сафаров – СамИСИ доценти, DSc

А.М.Каримова – СамИСИ профессори в.б., DSc

Обид Мамаюнович Пардаев Коммунал хизматларни кўрсатишда креатив ёндошув асосида синергетик самарага эришишнинг инновацион йўналишлари	87
Ибодулла Хасанович Ибрагимов, Лариса Алижоновна Мусабоева Подходы к исследованию мультиатрибутивных параметров на рынке образовательных услуг вузов: рекомендации и методология	92
Durbek Mirzaaxmadov Xizmat ko‘rsatish korxonalari raqobatbardoshligini oshirishning xorij tajribasi	96
ТУРИЗМ ВА МЕҲМОНХОНА ХЎЖАЛИГИ	
Дилафруз Каршиевна Усманова Социальное партнерство как основа диверсификации национального туристского продукта Узбекистана	99
Farida Abdusalimovna Axmedjanova, Sadoqat Murodjonava Vahobova O‘zbekiston turizm xavfsizligini ta’minlashdagi huquqiy va amaliy chora-tadbirlar tahlili	109
Темурбек Бобурмирзо ўғли Саломов Хизмат кўрсатиш тизимида зиёрат туризмини ўрни ва ўзига хос хусусиятлари	111
Rayhona Sadriddinovna Amriddinova, Marjona Otabekovna Asliddinova Navoiy viloyatida qishloq turizmini rivojlantirishda marketing strategiyalarini qo‘llash	114
Зумрад Исламовна Усманова Развитие сферы услуг и туристической индустрии в Узбекистане: тенденции, вызовы и перспективы	117
Матлуба Абдиманабовна Куймуратова Туризмнинг турлари ва улар таркибида экологик туризмнинг ўрни ва аҳамияти	121
Хасан Абдусаидович Рахимов Туризм ва меҳмонхона соҳаси самарадорлигини оширишда қабул қилинадиган бошқарув қарорларининг таснифи	125
Askar Axrorovich Siddikov, Shukurullo Nusratullo o‘g‘li Haqqulov Turizm va mehmonxona sanoatining iqtisodiy ahamiyati	128
Akbarjan Sabirjanovich Madaxanov, Zaynab Sattarovna Naimova, Akmal Akbarjanovich Madaxanov Ekologik va rekreatsion turizm destinatsiyalarini yaratish va ulardan foydalanishda inson omili masalalariga doir mulohazalar	132
Nozima Miraxmad qizi Toirova Turistik xizmatlar bozorining rivojlanish tendentsiyalari: innovatsion yondoshuvlar va ishlab chiqarish samaradorligi	137
Farida Abdusalimovna Axmedjanova, Bekjon Nizom o‘g‘li Ismatullayev Turizm va mehmondo‘stlik industriyasida standartlashtirish va muvofiqlikni baholash xizmatlarining takomillashtirish yo‘llari	141
Rayhona Sadriddinovna Amriddinova Navoiy viloyatida qishloq turizmini rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	144
Shaxnoza Toshpulatova Tarixiy arxitektura yodgorliklarining turizm sohasini rivojlantirishdagi ahamiyati va hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta’siri	147
Sitora Otabekovna Xamroyeva, Rayxona Sadriddinovna Amriddinova Innovatsion turizm sohasida zamonaviy marketing reklamalarining o‘rni	150
МЕНЕЖМЕНТ ВА МАРКЕТИНГ	
Jahongir Bakhodirovich Ergashev Korxonalarda xarid faoliyatini tashkil etish va boshqarish xususiyatlari	153

- 16.Тураев Б.Х., Мадаханов А.С., Тухтабоев И.И., Чевар табиат, эзгуликка интилиб яшаётган инсонларнинг меҳри ва меҳнати билан яралган шаҳар. // Буюк Ипак йўли чорраҳаларида зиёрат туризми Ренессанси. Халқаро илмий амалий анжуман маърузаларининг тўплами. Самарқанд давлат университети.24-25 май 2019 йил., 70-75 бетлар.
- 17.Tuxliyev I.S., Abduhamidov S.A. Turizm: nazariya va amaliyot. Darslik.-T.: “Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi”, 2021. -354b.
- 18.Шамсиддин Исмон. “Она замин фидойилари” (Хотиралар). Андижон. “Хаёт” нашриёти, 2007 йил. 36 б.
- 19.Хайитбоев Р., Матякубов У. «Экологик туризм» Услубий қўлланма. СамИСИ. Самарқанд. 2010. с.60

Nozima Miraxmad qizi Toirova – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, doktranti

TURISTIK XIZMATLAR BOZORINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: INNOVATSION YONDOSHUVLAR VA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGI

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy turizm xizmatlari bozoridagi rivojlanish tendensiyalari chuqur tahlil qilinib, texnologik innovatsiyalar va operatsion samaradorlikka alohida e’tibor qaratildi. Tadqiqotda “aqli turizm” ekotizimlari, barqarorlik amaliyotlari va pandemiyadan keyingi strategik siljishlar asosida xizmat sifati va mijoz ehtiyojlariga moslashuvchanlik qanday oshayotganiga urg’u berildi. Ikkilamchi ma’lumotlar tahliliga asoslangan holda, maqola innovatsion yondashuvlarning xizmatlarni shaxsiylashtirish, xarajatlarni qisqartirish va raqobatbardoshlikni ta’minlashdagi rolini yoritildi.

Kalit soʻzlar: turizm xizmatlari bozori, innovatsion texnologiyalar, sun’iy intellekt, raqamlashtirish, virtual reallik, katta ma’lumotlar, blokcheyn, operatsion samaradorlik, aqli turizm, barqaror rivojlanish, raqamli infratuzilma, mijoz tajribasi, xizmatlarni shaxsiylashtirish.

Kirish. Turizm sanoati uzoq vaqtdan beri jahon iqtisodiy rivojlanishi, madaniy almashinuv va ish o’rinlari yaratishning asosiy omili bo’lib, kelgan. Biroq so’nggi yillarda sektor jadal texnologik taraqqiyot, iste’molchilarning umidlarini o’zgartirish va yanada barqaror biznes modellariga bo’lgan zudlik bilan ehtiyoj tufayli sezilarli o’zgarishlarni boshdan kechirdi. Ushbu o’zgarishlar turizm xizmatlarini yaratish, yetkazib berish va iste’mol qilish usullarini o’zgartiradigan yangi rivojlanish tendensiyalarini keltirib chiqardi.

Sayohatchilar shaxsiylashtirilgan, immersiv va raqamli takomillashtirilgan tajribalarni tobora ko’proq izlayotgani sayin, turizm provayderlari dinamik global bozorda raqobatbardosh qolish uchun innovatsiyalarni o’zlashtirmoqda. Shu bilan birga, operatsiyalarni optimallashtirish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish bosimi, ayniqsa, COVID-19 pandemiyasi kabi uzilishlar ortidan har qachongidan ham muhimroq bo’ldi.

Ushbu maqola turizm xizmatlari bozoriga ta’sir etayotgan eng muhim tendensiyalarni o’rganadi, ayniqsa innovatsion yondashuvlarga va operatsion samaradorlikka intilishga qaratilgan. Rivojlanayotgan texnologiyalarni, rivojlanayotgan mijozlar xatti-harakatlarini va strategik soha javoblarini tahlil qilish orqali maqola turizm sektori uzoq muddatli o’sish va barqarorlikni ta’minlash bilan birga zamonaviy sayohatchilarning talablariga javob berishga qanday moslashayotgani haqida keng qamrovli ma’lumot berishga qaratilgan.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. So’nggi adabiyotlarda tez raqamlashtirish, mijozlarning kutgan o’zgarishi va barqaror amaliyotlar uchun bosim kuchayishi tufayli turizm xizmatlari bozorining jadal evolyutsiyasi ta’kidlangan. Bugungi kunda tadqiqotchilar innovatsiyalar va operatsion samaradorlik qanday qilib turizm sanoatida raqobat ustunligining asosiga aylanayotganini ta’kidlab kelishdi.

Sigalat [1] mijozlar tajribasi va xizmat ko’rsatish samaradorligini oshirishda sun’iy intellekt, blokcheyn va IoT kabi buzuvchi texnologiyalarning o’zgaruvchan rolini o’rganadi. Ushbu texnologiyalar yanada oqilona qarorlar qabul qilish, real vaqt rejimida ma’lumotlarni tahlil qilish va mijozlarga xizmat ko’rsatish jarayonlarini avtomatlashtirish imkonini beradi. Bu orqali sodda va kengaytiriladigan biznes modellarini yaratishga yordam beradi.

Gretzel [2] bu dalilni “aqli turizm ekotizimlari” kontsepsiyasini muhokama qilish orqali kengaytiradi, bu yerda o’zaro bog’langan texnologiyalar, manfaatdor tomonlar va xizmatlar birgalikda sayyohlar qoniqishini va operatsion samaradorlikni oshirish uchun ishlaydi. Ularning ta’kidlashicha, aqli infratuzilma va raqamli integratsiya xizmat ko’rsatishdagi ishqalanishni kamaytirish bilan birga uzluksiz sayohat tajribasini yaratish uchun juda muhimdir.

Samaradorlik barqarorlik nuqtayi nazaridan ham o‘rganildi. Gössling va Xoll [3] iqtisodiy samaradorlik bilan ekologik mas’uliyat bilan muvozanatli bo‘lishi kerakligini ta’kidlab, ekologik samarali turizm modellari zarurligini ta’kidlaydi. Ularning ishi yashil energiya, past ta’sirli logistika va chiqindilarni kamaytirish tizimlari kabi innovatsiyalar iste’molchilar talablari va tartibga solish talablariga javob berish uchun turizm xizmatlariga qanday integratsiya qilinayotganini ta’kidlaydi.

Bundan tashqari, Li va boshqalar. [4] ma’lumotlar tahlili va raqamli qayta aloqa tizimlari bilan ta’minlangan mijozlarga yo‘naltirilgan dizayn qanday qilib yuqori xizmat sifati va operatsion samaradorlikka olib kelishini tahlil qiladi. Ularning xulosalari shuni ko‘rsatadiki, shaxsiylashtirish nafaqat mijozlar qoniqishini oshiradi, balki ichki resurslarni taqsimlashni optimallashtiradi.

Astanakulov O.T. va Soxibova M.[5] o‘z tadqiqotida turizm xizmatlari bozoridagi zamonaviy rivojlanish tendensiyalarini chuqur tahlil qilib, bu sohada innovatsion yondashuvlarning muhimligini asoslab berishgan. Ular pandemiyadan keyingi davrda turizm sohasining qayta tiklanish jarayonida raqamlash-tirish, onlayn xizmatlar va integratsiyalashgan platformalar asosiy omil bo‘lib qolayotganini ko‘rsatadi.

Birgalikda, ushbu tadqiqotlar turizm sanoatida barqarorlik va raqamli shaxsiylashtirishga qo‘shimcha urg‘u berilgan holda texnologik innovatsiyalar va ish faoliyatini optimallashtirishning uyg‘unligiga aniq siljishini ko‘rsatadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu tadqiqotda innovatsion yondashuvlar va ishlab chiqarish samaradorligiga e’tibor qaratgan holda turizm xizmatlari bozorining hozirgi rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilishga qaratilgan sifatli va tavsifli tadqiqot loyihasi qo‘llaniladi. Metodologiya ikkilamchi ma’lumotlarni tahlil qilish tizimi atrofida tuzilgan bo‘lib, u mavjud adabiyotlarni, sanoat hisobotlarini va tadqiqot maqsadlariga mos keladigan amaliy tadqiqotlarni o‘rganish imkonini beradi.

Tahlil va natijalar. Olib borilgan tadqiqotlar va mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili asosida, bugungi kunda turizm xizmatlari bozorining rivojlanishida bir nechta muhim tendensiyalar aniqlanmoqda. Ular asosan quyidagi yo‘nalishlarda jamlangan: texnologik innovatsiyalar, operatsion samaradorlik, barqaror rivojlanish, va pandemiyadan keyingi strategik o‘zgarishlar.

Texnologik innovatsiyalar transformatsiya katalizatori sifatida. Tahlilning asosiy natijasi - turizm sektorida o‘zgarishlarni amalga oshirishda texnologik taraqqiyotning hal qiluvchi roli. 2019-yildan beri sayyohlik korxonalari tashrif buyuruvchilarni yaxshilash uchun sun‘iy intellekt asosidagi mijozlarga xizmat ko‘rsatish, mobil bron qilish platformalari va kengaytirilgan reallik (AR) ilovalari kabi raqamli vositalarni tobora ko‘proq qabul qilmoqda. Ushbu innovatsiyalar xizmatlarni shaxsiylashtirishda ham, operatsion kengayishda ham o‘lchovli yaxshilanishlarga olib keldi.

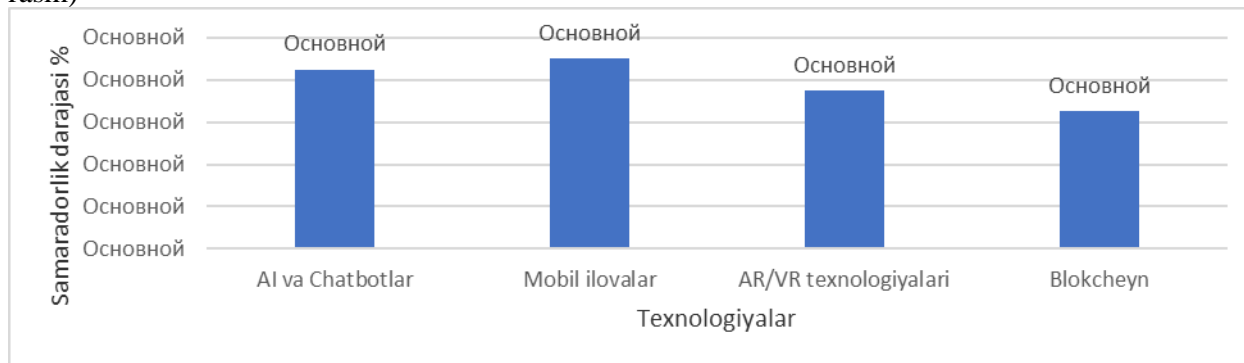
1-jadval

Texnologik innovatsiyalar va ularning turizm xizmatlariga ta’siri

Innovatsion texnologiya	Qo‘llanish sohasi	Erishilayotgan natijalar
Sun‘iy intellekt (AI)	Chatbotlar, mijozga tavsiyalar, dinamik narx belgilash	24/7 xizmat, xizmatlar shaxsiylashadi, foydalanuvchi qoniqishi oshadi
Mobil texnologiyalar	Bron qilish, yo‘nalishlar, onlayn to‘lov, QR kirish	Qulaylik, tezkorlik, geografik qamrov kengayadi
AR/VR texnologiyalari	Virtual ekskursiyalar, mehmonxona turlari, tarixiy obidalar	Oldindan ko‘rish imkoniyati, turist ishtiyoqi oshadi, tanlov aniq bo‘ladi
Blokcheyn	Onlayn to‘lovlar, rezervatsiya xavfsizligi	Shaffoflik, ishonchlik, xavfsiz to‘lov tizimi
Big Data	Mijoz xatti-harakatlarini tahlil qilish, xizmatlarni moslashtirish	Strategik qarorlar tezlashadi, ehtiyojlar oldindan aniqlanadi, marketing samaradorligi ortadi

Masalan, chatbotlar va sun‘iy intellektga asoslangan tavsiya tizimlarining integratsiyasi javob berish vaqtini 60% gacha qisqartirdi va foydalanuvchi qoniqish darajasini oshirdi, ayniqsa ming yillik va Z avlod sayohatchilari. Bundan tashqari, hozirda mobil birinchi strategiyalar ustunlik qilmoqda,

rivojlangan bozorlarda buyurtmalarning 70% dan ortig‘i mobil ilovalar orqali amalga oshiriladi(1-rasm)

1-rasm Texnologik innovatsiyalar turizm xizmatlariga ta’siri (foizda)

1-rasmда sun’iy intellekt, mobil ilovalar, kengaytirilgan va virtual haqiqat texnologiyalari, blokcheyn hamda Big Data texnologiyalarining turizm xizmatlariga bo‘lgan ta’siri ko‘rsatilgan. Mobil ilovalar va AI texnologiyalari eng yuqori samaradorlikka ega bo‘lgan texnologiyalar sifatida ajralib turadi.

Aqlli turizm ekotizimlarining paydo bo‘lishi. Yana bir muhim tendensiya - bu sayyohlik tajribasini va destinatsiyalarni boshqarishni yaxshilash uchun o‘zaro bog‘langan raqamli infratuzilmaga tayanadigan aqlli turizm ekotizimlarining rivojlanishi. Gretzel va Xiang tomonidan muhokama qilinganidek, Amsterdam, Seul va Vena kabi shaharlarda sayyohlik oqimini kuzatish, tavsiyalarni shaxsiylashtirish va resurslar taqsimotini optimallashtirish uchun sensorli tarmoqlar, katta ma’lumotlar tahlili va integratsiyalashgan davlat-xususiy platformalar joriy qilingan.

2-rasm. Smart turizm ekotizimlarining samaradorlik darajasi

Miqdoriy ko‘rsatkichlar shuni ko‘rsatadiki, aqlli tizimlarni qabul qiluvchi yo‘nalishlar kuzatilgan:

- ✚ Mehmonlarning qoniqish ko‘rsatkichlarida 15-20% yaxshilanish.
- ✚ Tirbandlik va xizmat ko‘rsatish muammolarining 10-30% ga qisqarishi.
- ✚ Inqirozga javob berish imkoniyatlari yaxshilandi (masalan, real vaqtda COVID-19 yangilanishlari va xavfsizlik ogohlantirishlari).

Barqarorlik amaliyotlarining integratsiyasi. Samaradorlik va barqarorlik o‘rtasida o‘sib borayotgan uyg‘unlikning kuchli dalillari mavjud. Gössling va Hall ma’lumotlariga ko‘ra, turizm korxonalari energiya tejaydigan infratuzilma, eko-sertifikatlar va uglerodsiz operatsiyalarga tobora ko‘proq sarmoya kiritmoqda. Ushbu amaliyotlar nafaqat ekologik jihatdan foy-dali, balki uzoq muddatli xarajatlarni tejash va brend

obro‘sigam ham hissa qo‘shadi.

Ish misollari shuni ko‘rsatadiki:

- ✚ aqlli energiya boshqaruv tizimlaridan foydalanadigan mehmonxonalar kommunal xarajatlarni 25 foizgacha qisqartirdi.
- ✚ kam ta’sirli va jamiyatga asoslangan tajribalarni taklif qiluvchi turoperatorlar yuqori qiymatli, takroriy mijozlarni jalb qilmoqda.

Pandemiyadan keyingi strategik siljishlar. COVID-19 pandemiyasi tez innovatsiyalar uchun katalizator bo‘lib xizmat qildi. Kontaktsiz texnologiya, mijozlarga masofaviy xizmat ko‘rsatish va moslashuvchan bronlash tizimlariga yo‘naltirilgan kompaniyalar tezroq tiklandi va mijozlarni ushlab qolish kuchliroq bo‘lganini xabar qildi. Gibridd (raqamli + shaxsan) turizm takliflariga o‘tish, masalan,

virtual muzey ekskursiyalari yoki sayohatdan oldingi AR-ni ko‘rish, turizmni qanday iste‘mol qilishda uzoq muddatli tarkibiy o‘zgarishlarni ifodalaydi.

Xulosa va takliflar. Bugungi globallashuv jarayonida turizm sohasida raqobatbardoshlikni ta‘minlash uchun innovatsion yondashuvlar va texnologik yechimlar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, quyidagilar aniqlangandi:

- Texnologik innovatsiyalar, xususan sun‘iy intellekt, mobil ilovalar, AR/VR, Big Data va blokcheyn texnologiyalari xizmat ko‘rsatish sifati, mijoz ehtiyojlariga moslashuvchanlik va ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga ijobiy ta‘sir ko‘rsatmoqda.

- Smart turizm ekotizimi konsepsiyasi asosida raqamli infratuzilma, aqlli transport, IoT, real vaqt monitoringi va shaxsiylashtirilgan xizmatlar samarali ekotizimni shakllantirishda asosiy omillar bo‘lib xizmat qiladi.

- Innovatsiyalarni qo‘llash natijasida xizmatlar avtomatlashtiriladi, vaqt va xarajatlar tejaladi, bu esa xizmat ko‘rsatish sifati va turistlar qoniqishini oshiradi.

Xulosalar asosida quyidagi takliflar beramiz:

1. Raqamli infratuzilmani kengaytirish: Turistik zonalar va mehmonxonalarda yuqori tezlikdagi internet, aqlli axborot panolari va IoT qurilmalarini joriy etish kerak.

2. Texnologik hamkorliklarni rivojlantirish: Turizm subyektlari IT-kompaniyalar bilan hamkorlikda sun‘iy intellekt, chatbotlar va AR/VR asosidagi xizmatlarni ishlab chiqishlari lozim.

3. Malakali kadrlar tayyorlash: Smart turizmni rivojlantirish uchun raqamli texnologiyalarni tushunadigan mutaxassislarni tayyorlashga alohida e‘tibor qaratish zarur.

4. Turistlar uchun mobil xizmatlarni kengaytirish: Mobil ilovalar orqali bron qilish, xarita, marshrut rejalashtirish, fikr qoldirish imkoniyatlari soddalashtirilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

[1] E. Sigalat-Signes, R. Calvo-Palomares, B. Roig-Merino, and I. García-Adán, “Transition towards a tourist innovation model: The smart tourism destination: Reality or territorial marketing?,” *Journal of Innovation and Knowledge*, vol. 5, no. 2, pp. 96–104, Apr. 2020, doi: 10.1016/J.JIK.2019.06.002.

[2] U. Gretzel, M. Sigala, Z. Xiang, and C. Koo, “Smart tourism: foundations and developments,” *Electronic Markets*, vol. 25, pp. 179–188, 2015.

[3] S. Gössling, D. Scott, and C. M. Hall, “Pandemics, tourism and global change: a rapid assessment of COVID-19,” *Journal of Sustainable Tourism*, vol. 29, no. 1, pp. 1–20, 2020.

[4] C. Lee and R. Hallak, “Investigating the effects of offline and online social capital on tourism SME performance: A mixed-methods study of New Zealand entrepreneurs,” *Tour Manag*, vol. 80, Oct. 2020, doi: 10.1016/j.tourman.2020.104128.

[5] Astanakulov O.T. and Soxibova M., “Xalqaro turistik xizmatlar rivojlanishining dinamikasi va tendensiyalari. Iqtisodiyot va ta‘lim muammolari,” *IQTISOD, MENEJMENT VA PUL ilmiy jurnali*, vol. 6, no. 69, pp. 81–87, 2023.

<p>Н.Тоирова</p> <p>Тенденции развития рынка туристических услуг: инновационные подходы и производственная эффективность</p> <p>Аннотация. В данной статье проводится все-сторонний анализ современных тенденций развития рынка туристических услуг, с особым акцентом на технологические инновации и операционную эффективность. Исследование рассматривает, как экосистемы «умного туризма», практики устойчивого развития и стратегические сдвиги в постпандемийный период способствуют повышению качества обслуживания и адаптивности к потребностям клиентов. На основе анализа вторичных данных в статье раскрывается роль инновационных подходов в персонализации услуг, сокращении затрат и обеспечении конкурентоспособности в туристической отрасли.</p> <p>Ключевые слова: рынок туристических услуг, инновационные технологии, искусственный интеллект, цифровизация, виртуальная реальность, большие данные, блокчейн, операционная эффективность, умный туризм, устойчивое развитие, цифровая инфраструктура, клиентский опыт, персонализация услуг.</p>	<p>N.Toirova</p> <p>Development trends in the tourism services market: innovative approaches and operational efficiency</p> <p>Abstract. This article provides an in-depth analysis of current development trends in the tourism services market, with a special focus on technological innovations and operational efficiency. The study explores how “smart tourism” ecosystems, sustainable practices, and post-pandemic strategic shifts enhance service quality and responsiveness to customer needs. Based on secondary data analysis, the article highlights the role of innovative approaches in service personalization, cost reduction, and maintaining competitiveness in the tourism industry.</p> <p>Keywords: tourism services market, innovative technologies, artificial intelligence, digitalization, virtual reality, Big Data, blockchain, operational efficiency, smart tourism, sustainable development, digital infrastructure, customer experience, service personalization.</p>
--	---

ISSN 2091-5187

☞ “СЕРВИС” ☞

Журнал Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти таҳририят
бўлимида нашрга тайёрланди.

19.05.2025 йилда теришга берилди. 06.06.2025 йилда босишга рухсат этилди.
Офсет босма қоғози. Қоғоз бичими 60x84_{1/8}. “Times” гарнитураси. Офсет
босма усули. Шартли босма табағи 14,6. Ҳисоб-нашриёт
табағи 13,75. Адади 100 нусха. Буюртма № 0036А/25

Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институтининг
матбаа бўлимида чоп этилди.
Лицензия № 025316.
Реестр № Х-119112.

Манзил: Самарқанд шаҳри, Шохрух кўчаси, 60-уй.

© Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти, 2025.